

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza İşleri Genel Müdürlüğü

Sayı :B.03.0.CİG.0.00.00.04.-3.2-255-2005
Konu:5271 sayılı CMK'nun 36 maddesi

12.11.2005
- 52548 -

BİLGİ İŞLEM DAİRESİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 17/11/2005 tarihli B.03.0.BİD.000.00.02/3140 sayılı yazı.

Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) kapsamında hazırlanan yazılımlar üzerinde 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 36 ncı maddesi hükmü gereğince değişiklik yapılacağından ötürü hangi tür yazışmaların Cumhuriyet başsavcılığı aracılığıyla hangi tür yazışmaların mahkeme başkanı veya hâkimiyle yapılacağına dair görüş talebini içeren ilgi yazı ve eki incelendi.

Bilindiği üzere; Mahkeme ve hâkimlerin verdiği nihai ya da ara kararların uygulanabilmesi için, ilgililere ya da kolluk güçlerine bildirilmesi gerekir.

1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun "*Savcıya verilmesi icap edip etmeyen kararlar ve tebligat ile kararların ifa ve infazı*" kenar başlıklı 34'üncü maddesinde mahkeme ya da hâkim kararlarının tebliğinin ve infazının Cumhuriyet savcılığı tarafından yapılacağı, sadece sulh hakiminin her nevi tebligatı doğrudan kendisinin yapabileceği hükme bağlanmıştı. Gerçekten asliye ceza ve ağır ceza mahkemeleri, kolluk güçlerine, nüfus müdürlüğüne, adli sicil şube müdürlüğüne gönderecekleri yazıları Cumhuriyet Başsavcılığı aracılığı ile göndermekteydi. Sadece mahkemelerin iç işlemleri ile celselerin düzen ve disiplinine ilişkin kararlar hakkında yazışma yapılabilmekteydi. Bu durum, her yazının, gönderilirken en az birkaç gün, gelirken yine birkaç gün gecikmesine neden olmaktadır.

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Tebliğat ve yazışma usulü" kenar başlıklı 36'ncı maddesinde ise ;"*(1) Mahkeme başkanı veya hâkim, her türlü tebligatı, tüm gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri veya kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili yazışmaları yapar.*

(2) İnfaz edilecek kararlar, Cumhuriyet Başsavcılığına verilir."

Hükümleri ile tebligat yapma ve yazışma işlemlerinin, Mahkeme başkanı veya hâkim tarafından doğrudan yapılması kabul edilerek, adaletin işleyişinin hızlandırılması amaçlanmıştır. Hükümet Tasarısının madde gerekçesinde bu yetkinin Sulh Ceza Hakimini de kapsadığı vurgulanmıştır.

Duruşma düzeninin sağlanması, bütün tedbirlere ilişkin kararların doğrudan mahkeme başkanı veya hâkim tarafından alınacağı ve bu hususla ilgili tedbirlerin de onlar tarafından yerine getirileceği ifadelerine yer verilmiştir.

Anılan Kanun maddesi, Mahkeme başkanı veya hâkim yazışmalarının infaz niteliği taşıması halinde cumhuriyet başsavcılıklarını görevli kılmaktadır.

Buna göre, öncelikle infazın anlamına ve infaz edilecek kararların nelerden ibaret olduğuna değinmek gerekir.

İnfazın kelime anlamı “yürütüm”, infaz etmek ise, “yargı kararını yerine getirmek, uygulamak” demektir.

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve ilgili yönetmeliklerde yer alan düzenlemeler incelendiğinde infaza ilişkin aşağıdaki kararların bulunduğu görülmektedir.

Cumhuriyet Başsavcılıkları İle Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri Kalem Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin birinci bölümünün 9’uncu maddesinde Cumhuriyet başsavcılıklarında tutulması zorunlu defterler gösterilmiştir.

Buna göre; infaz defteri, adli kontrol kararlarının kaydına mahsus defter, hapis ile tazyik defteri, arama defteri, zimmet defteri (20’nci maddede, **tutuklama, zorla getirme** yazısı ile çağrı kağıdı için Cumhuriyet başsavcılıklarında **müstakil bir zimmet defterinin** tutulmasının zorunlu olduğuna işaret edilmiştir.), suç eşyası esas defteri ile ilgili düzenlemelerin, **infaza ilişkin kararların** takibine yönelik olduğuna şüphe bulunmamaktadır.

Anılan yönetmeliğin 13’üncü maddesinde düzenlenen **infaz defteri**; hürriyeti bağlayıcı cezalar ve adli para cezaları ile 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun hükümleri uyarınca verilen kararlar, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 32’nci maddesi uyarınca akıl hastalığı ile ilgili verilen kararlar, Çocuk Koruma Kanuna ilişkin verilen kararlar, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanuna, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 50’ nci maddesinin (1) inci fıkrasının (c), (d), (e) ve (f) bentleri ile (5) inci fıkrası, 51 inci maddesinin (4) üncü fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri, 53’üncü maddesinin (5) ve (6) ncı fıkralarına göre verilen kararlar, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 60 ncı maddesi ve 203 üncü maddesinin (3) üncü fıkrasına göre verilen disiplin cezaları, tedbir niteliğindeki kararlar ile muayene ve tedavi kararları, dahili ve harici ilâmların düzenli ve aksamayacak bir şekilde infaz edilmesini sağlamak amacıyla tutulan defter olarak tanımlanmıştır.

Öte yandan; Cumhuriyet Başsavcılıkları İle Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri Kalem Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin 14’üncü maddesinde **adli kontrol kararlarının** kontrolüne mahsus defter, 15’inci maddesinde **hapis ile tazyik** defteri, 16’ncı maddesinde **arama** defteri, 20’inci maddesinde zimmet defteri, 21’inci maddesinde ise **suç eşyası** esas defteri ile ilgili ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. 16’ncı maddede açık bir şekilde haklarında **yakalama emri** düzenlenen kişilerle ilgili kararların kaydedildiği defter tanımı yapılmıştır. 20’nci maddede ise **tutuklama, zorla getirme** yazısı ile çağrı kağıdı için Cumhuriyet başsavcılıklarında müstakil bir zimmet defterinin tutulmasının zorunlu olduğuna işaret edilmiştir. Benzer şekilde 21’inci maddede **suç eşyasıyla** ilgili işlemlerin Cumhuriyet başsavcılığında tutulacak defterde takip edileceği, paralel şekilde Suç Eşyası Yönetmeliği’nin dördüncü maddesinde bu işlemlerin Cumhuriyet başsavcılığının gözetim ve denetimi altında adalet emanet dairesince yürütüleceği, 5/3’ncü fıkrasının son cümlesinde suç eşyalarının Cumhuriyet başsavcılığına tevdi edileceği, 8/son fıkrasında ise “*Yetkisizlik, görevsizlik, kamu davasının açılması, dava nakli veya diğer kararlar üzerine evrakı başka bir yer mahkemesine gönderilmiş işle ilgili olan suç eşyasının, evrakın bulunduğu yere gönderilmek üzere Cumhuriyet başsavcılığına*” tevdi olunacağı, 10/1’inci fıkrasında “Emanet memurunca teslim alınan suç eşyasının, bu yönetmelikte yazılı hâller dışında başka bir yere naklinin, Cumhuriyet savcısının yazılı emriyle mümkün olacağı”, belirtilmiştir. Yönetmeliğin 46’ncı maddesinde ise mahkemelerde tutulması zorunlu defterler arasında; İddianamenin değerlendirilmesi defteri, Esas defteri, Karar defteri, Duruşma günleri defteri, Muhabere defteri, İstinabe defteri, Değişik işler defteri, İstinaf defteri, Temyiz defteri ve Zimmet defteri sayılmıştır. 20’nci

maddede, tutuklama, zorla getirme yazısı ile çağrı kağıdı için Cumhuriyet başsavcılıklarında **müstakil bir zimmet defterinin** tutulmasının zorunlu olduğuna işaret edilmesine rağmen, tutuklama ve zorla getirme yazısı için mahkemelerin **müstakil bir zimmet defteri** tutma zorunluluğu öngörülmemiştir.

Görüldüğü üzere; mahkemelerde tutulması zorunlu defterlerin hiç birisi infaza yönelik değildir.

Bu bakımdan;

1-) Mahkemelerce veya hâkim tarafından 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca verilecek, **74'üncü maddede** düzenlenen **gözlem altına alınma**, **94'üncü maddede** öngörülen yakalama emri üzerine soruşturma veya kovuşturma evresinde yakalanan kişilerin, en geç yirmidört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılmıyorsa, aynı süre içinde en yakın sulh ceza hâkimi önüne çıkarılmadığı ve serbest bırakılmadığı takdirde, yetkili hâkim veya mahkemeye en kısa zamanda gönderilmek üzere tutuklanması, **98'inci ve 199' uncu maddelerde** düzenlenen **yakalama emri**, **101'inci maddede** düzenlenen **tutuklama**, **110'uncu maddede** düzenlenen **adli kontrol**, **119'uncu maddede** düzenlenen **arama**, **127'nci maddede** düzenlenen **el koyma**, **135'inci maddede** düzenlenen **iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması** (137'nci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkrasında açık bir şekilde bu kararların takibinin, soruşturma kapsamıyla ilgili olmayanların imhası ve kişilere sonucu hakkında yazılı bilgi verilmesinin cumhuriyet savcısının yetkisi dahilinde olduğu, 138' inci maddede tesadüfen elde edilen deliller bulunduğu takdirde muhafaza altına alınacağı ve durumun cumhuriyet savcılığına derhâl bildirileceği belirtilmiştir.), **140'nci maddede** düzenlenen **teknik araçlarla izleme** (maddenin dördüncü fıkrasında açık bir şekilde cumhuriyet savcısının yetkili olduğu belirtilmiştir.), **146'nci ve 199'uncu maddelerde** düzenlenen **zorla getirme**, **256 ve 257'nci maddelerinde** düzenlenen **müsadere** kararları ile hürriyeti bağlayıcı cezalar ve adli para cezalarının infazına ilişkin kesinleşmiş kararların, infaz için Cumhuriyet başsavcılıklarına verilebileceği,

2-) **CMK 75 ve 76'nci maddelerde** düzenlenen **şüpheli, sanık ve mağdurun beden muayenesi ve vücuttan örnek** alınmasına, **76'nci maddesinde** düzenlenen **kadının muayeneye** gönderilmesine ve **78'inci maddede** düzenlenen **moleküler genetik** incelemelerle ilgili mahkeme kararlarının infaz edilecek karar nevinden olup olmadığı hususunun ise;

Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi, Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmeliğin, "Güvenlik önlemleri" kenar başlıklı 21'inci maddesinde "*Muayene edilmesi veya vücutundan örnek alınması amacıyla sevk edilen kişi dışında başka bir kişinin muayene edilmemesi ya da vücutundan örnek alınmaması için Cumhuriyet başsavcılıklarınca gerekli önlemler alınır.*

Tabip veya diğer sağlık mesleği mensuplarınca, sevk edilen kişinin kimliği konusunda şüpheye düşülmesi hâlinde durum derhâl Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir.

Alınan, muhafaza edilen, nakledilen ve incelenen örneklerin değiştirilmemesi ve dış koşullardan etkilenip bozulmaması için Cumhuriyet başsavcılığı, kolluk, sağlık kuruluşu ve bilirkişi tarafından gerekli tedbirlere başvurulur." hükmüne yer verilmek suretiyle yönetmelik kapsamındaki konularda Cumhuriyet başsavcılıklarına yetki tanınması karşısında;

- a) Mahkemelerce **kişilerin sevk edilmek suretiyle doktor raporlarının aldırılması ve vücutundan örnek alınması taleplerinin** 21' inci maddedeki kaygıların önlenmesi bakımından -bu tür kararların infaz niteliği taşıması nedeniyle- Cumhuriyet başsavcılıklarının aracı kılınmak suretiyle karşılanabileceği,
- b) Anılan yönetmeliğin "Raporların düzenlenmesi" kenar başlıklı 20'inci maddesinde ise "*Tabip raporları üç nüsha hâlinde düzenlenir. Raporu düzenleyen sağlık kuruluşunca iki nüshası kapalı ve mühürlü zarf içerisinde ilgili Cumhuriyet başsavcılığına,*

hâkimliğe veya mahkemeye en seri şekilde iletilir Raporun bir nüshası raporu düzenleyen sağlık kuruluşunda kalır.” hükmü ve CMK 36/1. maddesi karşısında, hâkim ya da mahkemenin, sağlık kuruluşlarına doktor raporlarındaki eksikliğin giderilmesi, gönderilmeyen raporların tekidi, verilen raporlarla ilgili mütalâa gibi infazı ve güvenlik önlemi alınmasını gerektirmeyen yazıları doğrudan yazabileceği,

3-) Cumhuriyet Başsavcılıkları İle Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri Kalem Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin 41/2’inci maddesinde Cumhuriyet başsavcılığına, 72/2’inci maddesinde mahkemelere, Yargıtay’a ve Bölge Adliye Mahkemelerine giden dosyalar hakkında ayrı irsaliyeler düzenlenmesi ve bunların ayrı kartonlarda muhafaza edilmesi, PTT görevlisi tarafından imza ve mühür ile teslim alınan tebligat ve posta evrakına ait sevk irsaliyelerinin bir nüshası ile ödeme talimatının ve aylık posta gideri cetvelinin bir suretinin “Adli tebligat ve posta gönderilerine dair karton” da saklanması, 87’nci maddesinde kanun yollarına başvurulması hâllerinde dosya gönderme formunun mahkemece doldurulacağı, dizi pusulası düzenlenerek dosyanın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderileceğinin hüküm altına alınması ile Cumhuriyet başsavcılıklarında tutulması zorunlu olan, anılan yönetmeliğin 12’inci maddesinde düzenlenen esas defterine kanun yolları işlemlerinin şerh düşülmesi gerektiği cihetle, yönetmeliğin 41/2’inci maddedeki düzenleme ve dosya gönderme formunda cumhuriyet başsavcısının imzası ile dosyanın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesinin uygun görülmesi karşısında; bu işlemin Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilebileceği,

4-) 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 110’uncu maddesinin açık anlatımı karşısında, **özel infaz usullerine** ilişkin mahkemelerce verilen kararların Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından takip edileceği,

5-) Zorla getirme, yakalama emri kararlarının, mahkemeye gelmeyenlerin kolluk vasıtasıyla hâkim huzuruna çıkarılması için başvurulmuş bir yol olması sebebiyle işin tabiatı gereği zor kullanılmasını ve belli süreyle kişinin özgürlüğünün kısıtlanmasını da içermesi nedeniyle cumhuriyet başsavcılığınca takip edilmesi gerektiği,

6-) Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği’nin “Jandarmanın Mahkeme ve Hakimlik Makamlarıyla İlişkileri” kenar başlıklı 150’ inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “*Adli görevlerle ilgili olarak; mahkeme ve hakimlik makamlarının isteklerinin Cumhuriyet Savcılığı aracılığıyla iletilmesi esastır.*” hükmünün CMK 36’ ncı maddesinin 1’ inci fıkrası karşısında işlerliğinin kalmaması nedeniyle mahkemelerce yukarıda belirtilen ayrık durumlar dışında jandarma komutanlıkları ile doğrudan yazışma yapılabileceği, bu bağlamda jandarma komutanlıkları yanı sıra diğer adli birimlere ve resmi kurumlara yazılan evrak veya bilgi talebi müzakerelerinin infaz niteliği taşımamasından ötürü Cumhuriyet başsavcılıkları aracı kılınmaksızın doğrudan mahkemesince ya da ilgili hâkimlik tarafından yapılabileceği,

7-) 17 Ocak 2000 tarihli, 11 Kasım 2003 tarihinde revize edilen 30/10/2003 tarihinde yürürlüğe giren Adalet, İçişleri ve Sağlık Bakanlıkları arasında düzenlenen Cezaevi ile ilgili işlemlerde işbirliği ve koordinasyonu sağlamak, görev etkinliğini arttırmak amacıyla matuf protokolün, Adalet Bakanlığına ait yükümlülükler konusunda Cumhuriyet başsavcılıklarına yetki tanınması, diğer birimlere düşen yükümlülüklerin ise koordinasyon ve işbirliği esası çerçevesinde Cumhuriyet başsavcılığınca sağlanmasının öngörülmüş olması ile Ceza İnfaz Kurumları İle Tevkifevlerinin Yönetimine ve Cezaların İnfazına Dair Tüzüğün Ek 1’inci maddesinin Cumhuriyet başsavcılıklarına verdiği denetleme yetkisi karşısında; tutukluların celbi ve tahliye müzakerelerinin Cumhuriyet başsavcılıkları aracı kılınmak suretiyle yerine getirilmesi gerektiği,

8-) İdarî para cezalarının infazının ise doğrudan mahkemesince 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsili için mahallin en büyük mal memurluğuna Cumhuriyet Başsavcılığı aracı kılınmaksızın gönderilmesinin uygun

olacağı (Genel Müdürlüğümüzün konuya ilişkin görüşünü içeren yazımızdan bir suret ilişikte sunulmuştur),

9-) 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Adli kolluk ve görevi" kenar başlıklı 164'üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre;" (2) Soruşturma işlemleri, Cumhuriyet savcısının emir ve talimatları doğrultusunda öncelikle adli kolluğa yaptırılır. Adli kolluk görevlileri, **Cumhuriyet savcısının adli görevlere ilişkin emirlerini yerine getirir.**" hükmü ile infaz edilecek kararların Cumhuriyet başsavcılığına verilerek, Cumhuriyet başsavcılığınca bu görevin yerine getirilmesi cümlesinden olan bütün tedbirlerin alınmasının kanunun ruhuna ve temel felsefesine uygun olan çözüm tarzı olacağı, adli kolluğun amiri olan Cumhuriyet savcısının yerine getirilmeyen adli iş ve işlemlerden dolayı ilgililer hakkında yasal gereğine tevessül etmesinin bu sayede kolaylaşacağı,

10-) 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 36'ncı maddesi ile yapılan düzenleme gereğince mahkeme başkanı veya hâkimin doğrudan yazışma yapmasının kabul edilmesi karşısında, yukarıda zikredilen açıklamalar göz önünde tutularak; bir şüphelinin adresine, müdafîne, katılan ya da vekiline, adli tıp, gümrük müsteşarlığı, merkez bankası, şirket, dernek veya vakıflar gibi tüm gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri veya kamu kurum ve kuruluşlarına hitaben yazılan yazılar, adres ve mali-içtimai durum araştırması, şahıs üzerindeki nüfus cüzdanı örneğinin çıkartılıp gönderilmesi yahut herhangi bir evrakın kişiden alınıp gönderilmesine dair yazılar, Adli Tıp Kurumuna gönderilecek dosyalar ile dosyalarla birlikte incelenmek için gönderilecek silâh, uyuşturucu madde, para, senet, materyal gibi emanet eşyaları (**savcılık aracılığıyla emanet dairesinden celbedilerek**), Talimat isteği, iadesi ve akibet sorma, bilgilendirme müzekkereleri, başka adliyelerdeki Cumhuriyet savcılığı ve mahkemelerden tetkik edilmek üzere istenilen dosyalar, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlara itiraz evrakına ilişkin yazışmalar, CMK'nun 43/3, 61/1'inci maddelerinde, tanık ve bilirkişilerin çağırılması, bilirkişi inceleme taleplerinin yapılması, 84/4'üncü fıkrasında öngörülen keşif mahallinde hazır edilme talepleri, 203'üncü maddede söz edilen duruşmanın düzen ve disiplinine dair tedbirler (**maddenin 3' üncü fıkrası uyarınca verilecek disiplin hapsi kararlarının infazı ayırık olmak üzere**), alt mahkemelerin üst mahkemelere yazdığı itirazların değerlendirilmesine (CMK 268/1-2 ve devamı maddeleri) ve uyuşmazlığın giderilmesine (CMK 4'üncü maddesi görevde uyuşmazlık, / 17'nci maddesi yetkide uyuşmazlık) dair müzekkereler ile mahkemelerce verilen görevsizlik, yetkisizlik, birleştirme vs kararlar sonucu dava dosyalarının ek yapılarak ilgili birime gönderildiği yazışmalar gibi işlemlerin mahkeme başkanı veya hâkim tarafından doğrudan yapılmasının uygun olacağı,

Düşünülmektedir.

Bilgilerine arz ederim.